

χαριτωμένα θεολογήματα

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΖΑΜΑΝΗ - ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΟΛΛΙΑΣ

χαριτωμένα θεολογήματα

εύθυμα κείμενα για το ήθος και τη
θρησκευτικότητα που ξεγελούν τον εαυτό τους

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ:
π. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΜΠΙΘΑΣ

Ἐν πλῶ

© Δέσποινα Ζαμάνη & Σωτήρης Κόλλιας
και Εκδόσεις Έν πλω
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Διόρθωση κειμένων: Σοφία Μπουγά

Α΄ έκδοση: Οκτώβριος 2021

ISBN: 978-960-619-090-2

*Αφιερώνεται
στους πνευματικούς μας αδελφούς
της ενορίας Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μοσχάτου*

Η Δέσποινα Ζαμάνη έγραψε τα κείμενα των σελ.:
17, 21, 26, 36, 39, 48, 53, 57, 76, 80, 83, 103, 106, 110, 114, 117,
120, 124, 126, 129, 133, 137, 149, 153, 157, 161, 174, 177, 180

Ο Σωτήρης Κόλλιας έγραψε τα κείμενα των σελ.:
29, 43, 60, 87, 141, 165, 185

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλεγόμενα	11
Πρόλογος	15
Πιο προσωπικά δεν γίνεται!	17
Μη μου τα νεύρα τάρραττε	21
Mamma mia's church	26
Μέριμνες μεγάλου κυβισμού... ..	29
Γκρίνιας «Εγκώμιον»	36
Δεισιδαιμονίες με ολίγη πίστη, παρακαλώ!	39
Από την ακούσια στην εκούσια ταπείνωση	43
Ψαλμοί και λογισμοί	48
Το μπαλόκι της υπερηφάνειας	53
Ένα χρυσόψαρο σε γυάλα	57
Μοντέρνο προσκύνημα σε... Full HD	60
Ναρκη-σεισμός	76
Ο αλλοιωμένος καθρέπτης	80
(Περι)πτώσεις προσευχής	83
Το ημιτελές τατουάζ	87
Επιστρέφοντας... ..	103
Αγάπη γενικών καθηκόντων	106

Αρχή ή αναβολή μετανοίας	110
Ε, αυτός ο άλλος!.....	114
Είναι αλλόκοτοι αυτοί οι χριστιανοί!.....	117
Παρά-δηγμα ασυγχωρησίας.....	120
Ηλεκτροφόρος τροχιά.....	124
Ευτυχώς, έχει κίνηση!.....	126
Η εν-ορία ως εκούσια εξ-ορία.....	129
Θεολογία υψηλής ραπτικής.....	133
Κηδεία ή ακηδία;.....	137
Σύγχρονος ελληνικός Δεκαπενταύγουστος	141
Συν-ταρακτικοί λογισμοί	149
Ο αέρας και η αύρα	153
Ο αθέατος κόσμος εθεάθη	157
«Ο λύκος κι αν εγέρασε κι άσπρισε το μαλλί του, ούτε τη γνώμη άλλαξε ούτε την κεφαλή του».....	161
Του «αγίου» Viber... το ανάγνωσμα!.....	165
Εδώ παπάς, εκεί παπάς, πού είναι ο παπάς;.....	174
Ζητείται ελπίς... γάμου.....	177
Ένας εργάτης του Θεού.....	180
Για να ζήσει ο κόσμος	185

Προλεγόμενα

Είναι δυνατόν να μιλήσει κανείς με τρόπο αστείο για πράγματα πολύ σοβαρά; Επιτρέπεται να θεολογείς χαριτολογώντας και να υπαινίσσεσαι τις παθογένειες του εκκλησιαστικού χώρου με χιουμοριστικές ιστορίες; Από την εποχή του Αρχίλοχου και του Αριστοφάνη μέχρι τις πιο λαμπρές στιγμές της σύγχρονης σάτιρας έχουμε πάμπολλα παραδείγματα όπου σοβαρά ζητήματα της κοινωνίας σχολιάστηκαν με τρόπο διασκεδαστικό, ρίχνοντας μια πιο ανάλαφρη ματιά στις στενάχωρες αποκλίσεις της ανθρώπινης πεπτωκυίας φύσης.

Είναι προφανές πως, αν κάποιος έχει αντιρρήσεις για όλα αυτά, δεν θα κρατούσε στα χέρια του το παρόν βιβλίο, αφού θα πίστευε πως το χιούμορ δεν έχει θέση στην θεολογική σκέψη. Και όμως! Αν αγωνίζεσαι να κατανοήσεις τις δικές σου αστοχίες, αν έχεις ζήσει πολλά χρόνια σε μια ενορία κι έχεις δει πρόσωπα και πράγματα, αν μελετάς τη θεολογία της Εκκλησίας και διδάσκεις θρησκευτικά στο σχολείο, τότε σου έχει δοθεί η ευκαιρία να δεις την ζωή από την καλή και από την ανάποδη.

Και τότε, κάποια στιγμή, μαζί με τις θεολογικά τεκμη-

ριωμένες αναλύσεις και πραγματείες μπορεί να σου έρθει η διάθεση να σκιαγραφήσεις την πραγματικότητα βλέποντάς την από την αστεία της πλευρά, στην ουσία καταγράφοντας ιστορίες που συνήθως διηγούμαστε, όταν θέλουμε να αποφορτιστούμε, σχολιάζοντας φαιδρές συμπεριφορές και λανθασμένες απόψεις.

Σε τούτο το βιβλίο είναι δύο οι συγγραφείς που συγκεντρώνουν τις παραπάνω ιδιότητες (μετανοούντες χριστιανοί, έμπειρα μέλη εννοιακής συντροφιάς και βετεράνοι καθηγητές σε σχολείο). Ζευγάρι στη ζωή και συνοδοιπόροι στην Εκκλησία προφανώς έχουν περάσει διάφορες στιγμές προσπαθώντας να περιχωρήσουν αλλοπρόσαλλες συμπεριφορές βλέποντάς τις από την αστεία τους πλευρά, και, βέβαια, τους φανταζόμαστε να αυτοσαρκάζονται και για τα δικά τους ολισθήματα.

Χωρίς εμπάθεια και με πολύ κέφι η Δέσποινα Ζαμάνη και ο Σωτήρης Κόλλιας καταγράφουν τα ελαττώματα και τις πλάνες ημών των μελών της Εκκλησίας και όχι μόνο! Μας υπενθυμίζουν πόσο εύκολα μπορεί να ξεχαστούμε, να υιοθετήσουμε ασυναίσθητα φαρισαϊκές συμπεριφορές, να κρυβόμαστε πίσω από προσωπεία, να παριστάνουμε κάτι διαφορετικό από αυτό που είμαστε, να πάρει μορφή ταπεινόσχημη η κενοδοξία μας, να καλυφτούμε πίσω από την πλάνη μας κατακρίνοντας τους άλλους.

Μερικά από αυτά τα κείμενα πρωτοδημοσιεύτηκαν στο περιοδικό *Αρχαγγέλων Λόγος* της εννοιας των Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μοσχάτου, όπου οι συγγραφείς μας είναι ενεργά μέλη. Τα ξαναβρίσκουμε εδώ εμπλου-

τισμένα, μαζί με αρκετά άλλα στα οποία με εύστοχο κι ανάλαφρο τρόπο θίγονται όλα τα πάθη που μας καταδυναστεύουν, όπως και βασικά ζητήματα που ταλανίζουν την σύγχρονη κοινωνία αλλά και την εκκλησιαστική κοινότητα: ο μωρός ζήλος, η εκκοσμίκευση, η δεισιδαιμονία, η εξάρτηση από τα υλικά αγαθά, η ακατηχησία, η τυπολατρία, η γκρίνια, η αχαριστία.

Όταν η σάτιρα δεν είναι προσβλητική και χυδαία και το χιούμορ έχει σκοπό να θυμίσει τις πλάνες μας κι όχι να κρίνει δηκτικά, μπορεί να μας ευαισθητοποιήσει να καταλάβουμε «τα δικά μας πταίσματα και να μην κατακρίνουμε τον αδελφό μας»¹, και να έχουμε ματιά αγαπητική πάνω στους άλλους, αφού έχουμε καταλάβει κι εμείς οι ίδιοι πόσο αδύναμοι είμαστε.

Κέντρο της πνευματικής ζωής είναι η αυτογνωσία που οδηγεί στην μετάνοια, κι όπως λέει ο Όσιος Ισαάκ ο Σύρος, «σε κάθε βήμα που κάνεις να εξετάζεις αν βαδίζεις στην οδό ή μήπως παρεξέκλινες απ' αυτήν και βαδίζεις σε κανένα μονοπάτι έξω από αυτή»². Αυτά τα μονοπάτια που μας ξεστρατίζουν ψηλαφούν οι συγγραφείς του βιβλίου, μας ψυχαγωγούν και μας υποδεικνύουν πως πρέπει διαρκώς να αυτοξεταζόμαστε, γιατί «δεν είναι καθόλου ευχάριστο να δει κανείς τον εαυτό του φτωχό, να έρθει σε επίγνωση της τυφλότητάς του»³.

¹ Από την ευχή του οσίου Εφραίμ του Σύρου.

² Σειρά ΕΠΕ, Φιλοκαλία, Αββάς Ισαάκ ο Σύρος, τόμοι 3.

³ Όσιος Σωφρόνιος Σαχάρωφ, *Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί*, εκδ. Ι.Μ. Τιμίου Προσδρόμου Έσσεξ.

Ευχαριστούμε τους συγγραφείς που με αυτόν τον πρωτότυπο τρόπο μας προσφέρουν τις δροσερές και συνάμα διδακτικές ιστορίες τους εν μέσω των δυσκολιών και του κάματος της καθημερινότητας και μας θυμίζουν πως η ζωή δίχως πείνα και δίψα για την Αλήθεια είναι άχρωμη και λειψή.

πρωτ. Χριστόδουλος Μπίθας

Πρόλογος

Καλέ μας αναγνώστη,

το βιβλίο που κρατάς γράφτηκε γιατί θελήσαμε να ταρακουνήσουμε όχι τα ήρεμα, αλλά τα βαλτωμένα νερά της τυπικής θρησκευτικότητας, μιας θρησκευτικότητας που πιστεύουμε πως στη βάση της είναι αγνή αλλά ξεχάστηκε στη βάση και δεν οικοδόμησε στις ψυχές ναό σωτηρίας.

Αφορμή στάθηκαν όσα διαδραματίζονται σε εκκλησιαστικούς κύκλους, που σου προκαλούν πράγματι την ευθυμία με τη γραφικότητα και την υπερβολή τους. Επιπροσθέτως είναι προκλητική η ακατηχησία, ο φανατισμός και ο παγανισμός που χαρακτηρίζουν πολλούς θρησκευόμενους μεν, αλλά άγευστους της γνήσιας ορθόδοξης ευλάβειας και πίστης. Σε καμία περίπτωση δεν είμαστε κατηγοροί ανθρώπων –πώς αλλιώς άλλωστε, αφού πολλά από τα γραφόμενα είναι αυτοβιογραφικά– αλλά συμπεριφορών, που κεντρίζουν τη θεολογική μας γνώση και την πνευματική μας πορεία.

Κάποια από τα κείμενά μας έχουν δημοσιευτεί στο παρελθόν στο περιοδικό *Αρχαγγέλων Λόγος* του Ιερού

Ναού Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μοσχάτου, υπό την επιμέλεια του πρωτ. Χριστοδούλου Μπίθα, τον οποίο και ευχαριστούμε θερμά για τα προλογικά του σχόλια!

Ευελπιστούμε πως τα κείμενά μας, δίχως να δημιουργήσουν ενοχικά συμπλέγματα και βεβαίως χωρίς να γίνουν αφορμή κατάκρισης των άλλων αλλά μάλλον ευκαιρία αυτομεμψίας και αυτογνωσίας, θα αφυπνίσουν την ψυχική μας νωθρότητα και θα δημιουργήσουν τη λαχτάρα σε όλο μας το είναι να αναζητήσουμε εν λόγω, έργω και διανοία την αλήθεια της ορθόδοξης και μεστής χάριτος θεολογίας, ώστε πράγματι να μιλάμε για χαριτωμένη θεολογία.

Γλυφάδα, Πάσχα 2021

Δ. Ζ. - Σ. Κ.

Πιο προσωπικά δεν γίνεται!

Ο Ισίδωρος είχε ακούσει για τους Αγίους, τους φίλους του Θεού και, αν και δεν αισθανόταν άγιος, θεωρούσε τον Θεό φίλο του, φιλαράκι πες καλύτερα. Και όπως λέει η παροιμία «για να μάθεις τον φίλο σου πρέπει να φας ψωμί και αλάτι μαζί του», ο Ισίδωρος ψωμοτούρι είχε καταντήσει τον Χριστό. Έπιανε το όνομά του κάθε λίγο και λιγάκι. «Μα τον Θεό...», ξεκινούσε ευκαίρως ακαίρως τις κουβέντες του για να τους προσδώσει κύρος και αξιοπιστία. Όταν κάποιος του υπενθύμιζε την εντολή: «Οὐ λήψει τό ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπί ματαίῳ», απλώς αδιαφορούσε, γιατί ήταν πεπεισμένος πως δεν τον αφορούσε, μιας και οι κουβέντες του ήταν πάντα σημαντικές και μεστές νοήματος!

Και επειδή οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλους, ο Ισίδωρος το είχε ξεκαθαρίσει: Πολλά πήγαινε έλα σε εκκλησίες, λιβανίσματα και προσευχές δεν τα μπορούσε. Τον εκνεύριζε η πολυκοσμία στην εκκλησία και δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί έπρεπε να βρίσκονται όλοι ταυτόχρονα εκεί. Δεν ήταν τάχα καλύτερα να πηγαίνει ο καθένας όποτε ήθελε ή ακόμα καλύτερα –για μια πιο στενή επικοινωνία– να προσεύχεται ο καθένας σπίτι του, όπως έκανε αυτός; Θα άλλαζε σε κάτι η σχέση του με τον Χριστό; Καθόλου! Ο ίδιος σαν δικό του άνθρωπο τον ένιωθε, την εικόνα του είχε στην

κρεβατοκάμαρα να της μιλάει ώρα πολλή για τις δυσκολίες και τις στενοχώριες του, για να παραπονιέται συνεχώς «γιατί, Θεέ μου, σε μένα, γιατί;», για να βρίσκει κάποιον να γκρινιάζει, για να ξεσπά και να ξαλαφρώνει. Τι να τους κάνει τους παπάδες και τις λειτουργίες! Δεν λέει μία άλλη παροιμία «Στους δύο τρίτος δεν χωράει»; Ε, ανάμεσα σ' αυτόν και τον Χριστό κανέναν! Μπορούσαν μια χαρά να τα κανονίζουν όλα μεταξύ τους. Ο Ισίδωρος έλεγε τα πάντα για τον εαυτό του και για τους άλλους. Και φαίνεται πως σε όλα ο Ισίδωρος ήταν σωστός, λάθος οι άλλοι, αφού εκ μέρους του Χριστού ουδεμία παρατήρηση ή αντίρρηση.

Από την άλλη, επειδή οι πραγματικοί φίλοι στα δύσκολα φαίνονται, σαν μάλωνε με κάποιον, ο Χριστός ήταν πιστός υπηρέτης -ουπς!- στρατιώτης -ουπς!- βοηθός του, που έβγαине στην πρώτη γραμμή για να υπερασπιστεί τα δίκια του (ή και τα άδικά του, δεν έχει σημασία), όταν ο ίδιος αδυνατούσε να πείσει τον άλλο με επιχειρήματα. «Από τον Θεό θα το βρεις», έλεγε με σιγουριά. Ήξερε το θείο θέλημα ο Ισίδωρος; Αν τον ρωτούσες, θα σου απαντούσε βεβαιότατα!

Ο Χριστός τού ήταν γνώριμος από τα μικράτα του, όταν η συγχωρεμένη η μάνα του του έλεγε: «Μην σκαλίζεις την μύτη σου, θα σε μαλώσει ο Χριστούλης», «Μην ξανακάνεις ζημιά, θα σε τιμωρήσει ο Χριστούλης», «Αν ξαναπείς κακιά κουβέντα, δεν σ' αγαπάει ο Χριστούλης». Και από την άλλη, του έλεγε κάθε που τον πήγαινε στην εκκλησία για να τον μεταλάβει: «Έλα, παι-

δί μου, άνοιξε το στόμα σου, ο Χριστούλης είναι». Και μπερδευόταν στο παιδικό μυαλό του ο Χριστός της φοβέρας και της τιμωρίας με τον Χριστό της Θείας Κοινωνίας και της αγάπης, μα πάντα ήταν πρόσωπο της καθημερινότητάς του.

Μεγαλώνοντας όχι ότι κατάφερε να ξεδιαλύνει μέσα του αυτούς τους δύο αντιφατικούς Χριστούς, μα δεν τους αποκήρυξε ποτέ του. Μπέρδευε τον Χριστό και στις δικές του τις φοβέρες, τις απειλές και τις βρισιές ακόμα, αλλά και στα παρακάλια, τους φόβους και τους καημούς του.

Καλά τα είχε βολέψει. Οι άνθρωποι μακριά – τι να τους κάνει άλλωστε με τις ιδιοτροπίες, τις απαιτήσεις και τις διαφωνίες τους; Φίλοι δυό τρεις, για κανά χαρτί στο καφενείο και κανά ποτηράκι κρασί στην ταβέρνα, για παραπάνω κανείς δεν ήταν άξιος εμπιστοσύνης. Σύζυγος καμία, δεν την άντεχε τη μουρμούρα και τον έλεγχο. Κοντά μόνο ο Χριστός – ο μόνος σιωπηλός, πράος και συγκαταβατικός. Ποτέ του δεν κατάλαβε γιατί στην εκκλησία λέγανε ότι είναι αδύνατο να αγαπήσεις τον Χριστό, που δεν τον βλέπεις, αν δεν αγαπάς τον πλησίον σου, που τον βλέπεις. Μα ακριβώς επειδή έβλεπε πως ήταν οι γύρω του, δεν σχετίστηκε ποτέ μαζί τους!

Ένα βράδυ είδε στο όνειρό του πως διψούσε πολύ, καιγόταν ολόκληρος κι έτρεχε προς τη θάλασσα να βουτήξει για να δροσιστεί. Όμως ήταν παράξενος, τριχωτός, με δόντια κι αυτιά μυτερά και μάτια κόκκινα, τέρας αληθινό! Μόλις μπήκε στο νερό ένωσε αγαλλίαση και ανα-

δύθηκε αλλιώς, ανθρώπινος τώρα πια, σαν να γεννήθηκε εκεί για δεύτερη φορά. Βγήκε στην ακτή και βρήκε τον Χριστό να τον περιμένει, να περπατάνε έπειτα πλάι πλάι και να κουβεντιάζουν απλά κι απαλά, λόγια γλυκά, λόγια χαράς κι αγάπης. Ο Ισίδωρος μιλούσε δίχως τους γνωστούς εγωισμούς, τις μαγκιές και τις μεγαλοστομίες που χρησιμοποιούσε, όταν απευθυνόταν στον Χριστό. Και κάποια στιγμή ο Χριστός τον ακούμπησε στον ώμο και του είπε: «Ισίδωρε, τώρα βρήκα τον καλό μου φίλο, που με αγαπά, με σέβεται και με πιστεύει».

Ο Ισίδωρος πετάχτηκε από τον ύπνο. Μπα... «όνειρο ήταν», είπε, και άλλαξε πλευρό...

